

Rusko prodiranje drvi naprej; ameriške čete osvobodile ujetnike na Filipinih

Ruske predstraže prodrle do reke Oder na vzhodni strani Frankfurta, 40 milj od Berlina. Moskva poroča, da se sovjetske sile v naprej v vseh krajih fronte od Vzhodne Prusije do Budimpešte in drobe odpor sovražnika. Dve diviziji prve ameriške armade udri v Nemčijo. Zadnje nazijske čete poglane z belgijskega ozemlja. Američani konsolidirali pozicije na obali zaliva Subica po okupaciji japonske mornarične baze

LONDON, 1. febr.—Ruske oklopne in pehotne kolone so prodrle do Kustrina, važnega prometnega središča ob reki Oder 41 milj vzhodno od Berlina. naznanja poročila iz Berlina. Druge ruske kolone so prodrle do reke Oder na več krajih in so samo še okrog 30 milj od nemške prestolnice.

LUZON, FILIPINI, 1. febr.—Ameriške čete na filipinskih gerilci so v drznem napadu na japonske postojanke osvobodile 513 ameriških vojniških ujetnikov iz japonskega ujetniškega taborišča. Mnogi izmed ujetnikov so bili tako izčrpani in bolni, da niso mogli hoditi. Rešeni so bili vsi razen dveh, ki sta valed telesne izčrpanosti umrli.

London, 1. febr.—Ruske vojaške predstraže so došle do reke Oder na vzhodni strani Frankfurta, 40 milj od Berlina, pravi uradni komunikacije, objavljen danes jutraj v Moskvi. Prej je bila naznanjena okupacija Beyersdorfa, ki leži 63 milj severovzhodno od nemške prestolnice, in da so čete prve ruske armade, katere poveljniki je maršal Gregorij Žukov, prodrle deset milj daleč po zavzetju Landsberga, železniškega križišča na progi železnice Berlin-Gdansk.

Radio Berlin poroča, da so ruske oklopne in pehotne kolone prodrle do Kustrina, strateškega mesta ob reki Oder, 42 milj severno od Berlina. Sovjetski vojni buletin omenja, da se ruske kolone neovirano v naprej in drobe odpor nemške sile na vseh frontah od Vzhodne Prusije do Budimpešte. Nemške divizije v Vzhodni Prusiji so v pasti in nevarnosti uničenja. Rusi kontrolirajo štiri petine ozemlja te province. Königsberg, glavno mesto Vzhodne Prusije, so Rusi odrezali od Pillauja, luke ob Baltičkem morju.

Rusi so dosegli nadaljnje uspehe v operacijah v Pomeraniji z okupacijo Platawa, Jastrowa in čez 50 drugih naselbin. V zadnjih dvanajstih urah so prodrli petnajst milj daleč v smeri Stettina, luke ob Baltičkem morju. Vse kaže, da bo Pomeranija kmalu odrezana od Nemčije.

Čete Žukove armade so okupirale čez sto vasi in naselbin v Brandeburgu, med temi Friedberg, železniško križišče. Berlin je v provinci Brandenburg. "Ura obračuna prihaja," pravi pisatelj Ilija Ehrenburg v članku v Rdeči zvezdi, glasilo armade. "Pozabili ne bomo ničesar. Berlin bo moral plačati ceno za vse storjene zločine."

Maršal Stalin je v povelju dneva naznanil okupacijo Friedlanda in Heisberga na južni in južnozahodni strani Königsberga in da so kolone Žukove armade prodrle 250 milj daleč od Varšave v smeri Berlina v treh tednih. Moskva poroča o uspehih armade maršala Koneva na zapadni in južnozahodni strani Katovic, Poljska, v Karpatih in centralni Slovačiji. Enote te armade so zasedle čez 50 naselbin. Operacije ruskih sil na kopnem podpirajo bojna letala z bombardiranjem nemških pozicij.

Govornik na berlinski radiopostoji se je pritožil, ker se nekateri Nemci hočejo podati, zato pa je zapretil, "da bodo strahopetci, ki skušajo zapustiti domovino v tej kritični uri, ustreljeni."

Poljaki se zanašajo na Roosevelta

Zadeva neodvisnosti poljske države

Rim, 1. febr.—Uradno naznailo pravi, da sta ameriški državni tajnik Edward R. Stettinius in Harry L. Hopkins, svetovalec in zaupnik predsednika Roosevelta, zapustila Rim in odletela neznankam. Pred odhodom sta se udeležila banketa, ki jima je bil prirejen v počast. Naznailo je sprožilo različna ugibanja. Nekateri sodijo, da sta odpotovala na konferenco med Churchillom, Rooseveltom in Stalinom, katera se je baje že pričela.

Rimski monarhistični list namiguje, da se bo Stalin sestal s papežem Pijem, če se bo konferenca vršila v Rimu. Vatikan je prej naznail, da sta Hopkins in Myron C. Taylor, Rooseveltov reprezentant v Vatikanu, obiskala papeža. Razgovor med njima je trajal eno uro in nanašal se je na sedanje probleme. Vatikanska policija je dobila posebna navodila glede zaščite Hopkinsa.

Nekateri krogi sodijo, da je bilo vprašanje vpliva papeža na mirovne konference, ki se bodo vršile po zaključku vojne v Evropi, na dnevnem redu.

Dr. Beneš pojde v Slovačijo

Priznanje poljske vlade v Lublinu

LONDON, 1. febr.—Čehoslovaška vlada je formalno priznala poljsko začasno vlado v Lublinu in naznaila, da bo kmalu naznaila diplomatske stike. Slediva je sovjetski Rusiji, ki je prej priznala lublinsko vlado.

Dognava se, da bo tudi jugoslovanska vlada priznala lublinski režim. Velika Britanija in Amerika še vedno priznavata ubežno poljsko vlado v Londonu, katere predsednik je socialist Tomasz Arciszewski.

London, 1. febr.—Čehoslovaška vlada je naznaila, da bo predsednik dr. Edvard Beneš kmalu odpotoval v osvobodjene kraje vzhodne Slovačije. Naznailo kaže, da bodo vsi člani ubežne vlade nadomeščeni z izjemo Beneša in ustanovljena nova oblast v Košicah.

Dr. Hubert Ripka, zunanji minister, je dejal, da je František Nemec, minister za ekonomsko rekonstrukcijo, že odpotoval v Slovačijo s političnimi svetovalci in reprezentanti slovaškega narodnega sveta.

"Predsednik Beneš bo kmalu došel v osvobodeno domovino, da pod svojim vodstvom ustanovi novo vladno oblast," je rekel Ripka v svojem govoru po radiu. "Mnogo govoric je bilo sproženih o konfliktu med čehoslovaško vlado in Sovjetsko unijo glede Rutenije, a vse so bedaste špekulacije. Sovjeti in čehoslovaška vlada se točno in strogo držijo določb sklenjenih pogodb. Govorice in poročila o konfliktu širijo sovražniki Čehoslovake in Rusije."

Obsodba ameriških vojakov zaradi punitanja

Honolulu, Havaji, 1. febr.—Ameriško vojaško poveljstvo poroča, da je bilo 73 vojakov obsojenih v zapor zaradi punitanja. Vojaki se niso hoteli pokoriti ukazom poveljstva. Obsojeni so bili v zapor od osemih do trideset let.

FRANCOSKA OKUPACIJA OZEMLJA OB REKI RENI

De Gaulle naglasil važnost zaščite pred agresijo

OBNOVA ODOŠA-JEV Z ITALIJO

Paris, 1. februarja.—General Charles de Gaulle, predsednik francoske začasne vlade, je dejal, "da Francija ne namerava končati te vojne brez garancije francoske vojaške okupacije vsakega ozemlja od enega konca reke Rene do drugega. Francoske čete bodo morale okupirati to ozemlje ne samo v interesu zaščite Francije pred agresijo v bodočnosti, temveč tudi vse zapadne Evrope. Okupacija bo v bistvu garancija zaščite sveta."

General je na sestanku s časnikarji dejal, da je Francija preveč trpela v tej vojni in prejšnjih in je to razlog, zakaj hoče garancije. "Kontrola vsega ozemlja ob Reni kot industrijske enote je potrebna," je dejal. "Ta mora biti ne samo v rokah Francije, temveč tudi v rokah zaveznikov. Kontrola ne pomeni raztegnitve meje Francije do Rene, temveč le določitev političnega statusa ozemlja pod vojaško okupacijo."

De Gaulle je razkril, da Francija ni dobila formalnega vabil, naj se udeleži konference "velike trojice", zaeno pa je poudaril, da so odnosi med njo, Veliko Britanijo, Rusijo in Ameriko dobri in da se veselite vedno, kakšno stališče zavzema njegova vlada. Dalje je rekel, da je Francija za ugodno rešitev poljskega problema. Čeprav je poslala svojega reprezentanta v Lublin, kjer je sedež začasne poljske vlade, je njeno stališče, da mora poljsko ljudstvo imeti končno besedo, kakšno vlado hoče.

General je napovedal obnovo diplomatskih odnosov med Francijo in Italijo. Prvi koraki v tej smeri bodo kmalu storjeni. On je izrekel tudi upanje, da bo sedanja italijanska vlada priznala neveljavnost sklenjenih pogodb s Francijo glede Tunizije, ki se je nanašala na pravice Italijanov v tej afriški deželi. Pogodba je bila razveljavljena l. 1940, ko je Italija napadla Francijo.

Stettinius, Hopkins zapustila Rim

Vprašanje vpliva Vatikana v ospredju

London, 1. febr.—Bivši predsednik poljske ubežne vlade Stanislaw Mikolajczyk in njegovi tovariši zidajo vse upanje na predsednika Roosevelta v veri, da bo on na konferenci "velike trojice" vztrajal, da mora biti Poljska neodvisna država in da ne sme priti pod dominacijo sovjetske Rusije.

Mikolajczyk je prepričan, da je Amerika zavzela pozitivno stališče glede Poljske. Roosevelt se na konferenci v Teheranu, Perziji, ni obvezal, da bo Amerika podpirala začetje nove meje med Poljsko in Rusijo na Curzonovi liniji. Harry L. Hopkins, Rooseveltov svetovalec, je baje informiral premierja Churchilla in zunanje ministra Edena, ko se je mudil v Londonu, o stališču Amerike glede Poljske.

Kakšen načrt ima Amerika glede izravnavne spora med poljsko ubežno vlado in sovjeti, ni znano. Nekateri trdijo, da ne bo priznala poljskega režima v Lublinu. Ta režim sta doslej priznali kot legalno poljsko vlado Rusija in Čehoslovakija.

Domače vesti

Revija Life o Jugoslaviji
Chicago.—Od revije Life je uredništvo Prosvete prejelo ilustriran članek iz življenja in bojev narodne osvobodilne vojske in ruske rdeče armade proti okupatorskim silam v Jugoslaviji. Članek je spisal in bogato ilustriral David Fredenthal, ki se je nahajal v Jugoslaviji in je bil priča osvoboditve Beograda. Izide v prihodnji izdaji revije Life z dne 5. febr.

Pogrešan v vojni
Auburn, Ill.—Družina Anton Brain je bila uradno obveščena, da je njen sin Tony pogrešan na zapadnem bojišču v Evropi od meseca decembra. On je član društva 335 SNPJ.

Vesti iz Braddocka
Braddock, Pa.—Družina Anton Česnik je bila obveščena od vojne oblasti, da je bil njen sin Frank Matičič ranjen v Luksemburgu 17. dec. Star je bil 23 let, v armadi čez dve leti in preko morja poldrugo leto. On je član društva 300 SNPJ, kakor tudi vsa družina.—Doma se nahaja na dopustu William Sefran, ki je prišel iz Anglije in tukaj počenja v bolnišnico. Tudi on je član društva 300 SNPJ.

Ranjen v vojni
Eveleth, Minn.—Pfc. Michael J. Preblich ml. je bil ranjen v Belgiji in se tam zdravi v bolnišnici. V armadi je od marca 1943 in preko morja od lanskega septembra.

Nov grob v Kenoshi
Kenosha, Wis.—Tukaj si je vzel življenje Joe Hrovat, dolgoletni član društva 38 SNPJ. Doma je bil od Krke na Dolenjskem in star 57 let. V Kenoshi zapuša ženo in bratrance, v Clevelandu brata, bratrance in sestrično, v Chicagu pa sestro.

Dodatno poročilo
Milwaukee.—Pokojni John Poklar, ki je bil civilno pokopan v terek iz Ermenčevega pogrebnega zavoda na pokopališču Arlington, je bil doma od Ilirske Bistrice, star 49 let in v Ameriki 31 let. Bil je član društva Badgers 584 SNPJ in št. 19 JPZS.

Nov grob v New Yorku
New York.—Tukaj je nenadoma umrl John Lacjan, star 57 let in doma iz Domžal. V tem mestu je živel čez 30 let in bil po poklicu klobučar. V Glendale, L. I., zapuša sina, brata in več sorodnikov, v starem kraju pa brata in sorodnike.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Po petletni bolezni je umrl v sanatoriju v Warrensvillu Joseph Schobar, star 68 let, doma od Zagreba in v Ameriki od 1913. Tukaj zapuša ženo in dve hčeri, v Youngstownu pa brata.—Frances Petrovič je bila obveščena, da je bil njen sin T/Sgt. Jim Petrovič 7. jan. nevarno ranjen v Belgiji. Star je 33 let, pri vojakih skoraj tri leta in preko morja od lanskega septembra.

Priziv proti odloku federalnega sodišča

Chicago, 1. febr.—J. Albert Woll, distriktni pravdnik, je v imenu vlade vložil priziv proti odloku federalnega sodnika Phila Sullivana, da Roosevelt ni imel oblasti zasege lastnine Montgomery Ward & Co. na podlagi provizij zakona, ki določa izravnavno sporov med delavci in delodajalci. Woll je vložil priziv pri federalnem apelatnem sodišču.

Pet nemških vojniških ujetnikov obsojenih v smrt

New York, 1. febr.—Ameriško vojniško sodišče je obsodilo pet nemških vojniških ujetnikov v smrt, ker so umorili soujelnika Johanna Kunza v taborišču pri Tonkawi, Okla. Vsi ujetniki so priznali krivdo. Kunza so umorili, ker so ga smatrali za izdajalca. Obsojenci so Walther Beyer, Berthold Seidel, Hans Demme, Willi Scholz in Hans Schomer.

Nemci se bodo borili za Berlin

Govorice o izgredih v nemških mestih

London, 1. febr.—Dr. Robert Ley, vodja nemške delavske fronte, je dejal v pozivu na ljudi na odpor, "da se bomo borili pred, okrog in v ozadju Berlina, čigar usoda je na kocki. Nemško vrhovno poveljstvo še drži v svojih rokah trumfno karto proti Rusom."

George Schroeder, glavni dopisnik časnike agenture Transocean, je objavil članek, ki omenja položaj na vzhodni fronti. "Mi še nismo izgubili bitke na vzhodu, čeprav pohod ruskih armad proti Berlinu še ni ustavljen," pravi Schroeder. "Molk nemškega poveljstva ne pomeni, da to ni podvzelo potrebnih korakov za zaščito Berlina."

Dr. Rudolf Semmler, radijski komentator, je priznal, da so nastale poteškoče zaradi bega civilistov iz krajev in mest, proti katerim se vale ruske armade. Nenaden razvoj dogodkov je onemogočil beguncem prenos imetja v druge kraje, za kar so deloma odgovorne krajevne oblasti.

Govorice in poročila o položaju v Nemčiji poplavlajo Evropo. Eno pravi, da je Hitler odpotoval na vzhodno fronto, da se seznanj s kritično situacijo. Druga trdijo, da so visoki uradniki nazijske stranke zapustili Berlin in odpotovali v Monakovo, da so izbruhili krvavi izgredi v nemških mestih, v katerih je bilo na stotine ljudi ubitih in ranjenih.

Begunci, ki so došli v Halle in Frankfurt, mesti ob reki Oder, so demonstrirali, ker niso mogli dobiti živeža. Člani elitne garde so streljali na izgrednike v Leipzigu.

Pariška radiopostaja je citirala izjavo nekega švedskega diplomata, da so poveljniki nemških armad informirali Hitlerja, "da je Nemčija izgubila vojno."

Glas MacDonalda straši laborite

Obsodba onih, ki iščejo titelne

London, 1. febr.—Laborite, ki so postali plemiči, je pretresla obsodba, izrečena v pismu bivšega premierja Ramsajja MacDonalda, ki je bilo pravkar objavljeno. Pismo razkriva, da je imel MacDonald slabo mnenje o onih laboritih, ki drve drug čez drugega v želji, da dobe titelne in čast od krone.

Pismo nosi datum 27. maja 1931. MacDonald ga je poslal Johnu Hillu, tajniku unije lajdgradniških delavcev in polagalev cevi, ki je nedavno umrl v starosti 82 let. Hill je odklonil MacDonaldovo ponudbo, da bo priporočil kralju, naj ga imenuje za plemiča.

Pismo, zaznamovano kot "privatno in zaupno", je objavil socialistični list Forward v Glasgowu. "Popolnoma sem uverjen, da me boste razumeli, če pravim, da je vaša odklonitev moje ponudbe storila dobro mojemu arcu," pravi pismo. "Želim le, da bi bil to duh vseh naših ljudi. Priznati moram, da je proti moji volji, ko vidim dobre demokrate v delavski stranki, ki ne samo sprejemajo titelne, temveč tudi tekmujejo zanje."

Pismo je zaključeno s pripomočkom Hillu, naj ga zažge ali pa spravi pod ključavnico za prihodnjih 50 let, "ko se vi in jaz ne bova več brigala, kaj bodo ljudje govorili."

JUGOSLOVANSKA VLADA OBJAVILA DOGOVOR

Kralj Peter se ne vrne v deželo proti volji ljudstva

USTANOVITEV SVETA REGENTOV

London, 1. febr.—Jugoslovanska vlada je objavila vsebino dogovora, katerega sta sklenila premier Ivan Šubašić in maršal Tito, poveljnik jugoslovanske osvobodilne armade in načelnik odbora za osvoboditev Jugoslavije. Ta se glasi:

V soglasju z načeli stalnosti jugoslovanske države in mednarodnim pravom je izražena volja vseh jugoslovanskih narodov, demonstrirana v štirih letih borbe za novo, neodvisno in federativno Jugoslavijo, zgrajeno na principih demokracije, bomo storili vse, da bo ta volja upoštevana. Podvzeli bomo korake glede ustanovitve notranje organizacije in formiranja vlade v skladju z demokratičnimi principi.

Jugoslavija, priznana po Združenih narodih v svoji obliki, bo še nadalje reprezentirala državo v tujini in vsa dejanja, nanašajoča se na zunanjo politiko, na podlagi svobodnih zaključkov ljudstev. Da se odvrne možna napetost v odnosih, smo se sporazumeli, da se kralj Peter ne vrne v deželo, dokler ljudstvo ne izreče odločitve v tem oziru. V njegovi odsotnosti bo oblast izvajal svet regentov. Člani sveta položijo prisego kralju, člani vlade pa ljudstvu.

Načelnik odbora za narodno osvoboditev, maršal Josip Broz Tito, in predsednik jugoslovanske vlade, dr. Ivan Šubašić, z odobravitvijo protifašističnega sveta sta se sporazumela glede sestave vlade, katero naj bi tvorilo 28 ministrov. Ta vlada naj izvajala oblast do organiziranja ustavne skupščine.

Nova vlada bo objavila deklaracijo z razglasom temeljnih načel, svobodnih in garancijami izvajanja. Osebnostna svoboda, svoboda pred bojaznijo, svoboda vere, govora, tiska, zborovanja in organiziranja bodo izrečno naglašene in garantirane.

Volitve za ustavno skupščino bodo razpisane v treh mesecih po osvoboditvi vse dežele v soglasju z volilnimi zakoni, ki bodo uveljavljeni. Ti bodo garantirali svobodno in tajno volitve vsem grupam in posameznikom, ki niso kooperirali s sovražnikom. Vse skupine, ki niso sodelovale s sovražnikom, bodo lahko imenovale kandidate.

Protifašistični svet odbora za narodno osvoboditev bo imel zakonodajno oblast do sklicanja ustavne skupščine. Vlada bo odgovorna za organiziranje eksekutivne oblasti.

Kralj Peter lahko razdeli svoja posestva in lastnino v deželi v času odsotnosti, toda ta bodo v tej dobi pod nadzorstvom sveta regentov. Redno občevanje med svetom in kraljem je zagotovljeno. V slučaju nesposobnosti, bolezni, smrti ali resignacije enega izmed regentov bo kralj na predlog vlade imenoval novega regenta.

Bivši francoski poslanec obsojen v zapor

Paris, 1. febr.—Henri Clerc, bivši član državne zbornice in stranke socialnih radikalcev, je bil obsojen v dosmrtno ječo. Na obravnavi pred ljudskim sodiščem je bil spoznan za krivega sodelovanja z nemškimi avtoritetami v času okupacije Francije. Clerc je bil župan v Nancyju, mestu v provinci Haute Savoie, več let.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosestavo \$6.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

"Zdravniki" z batino

Bili so časi, ko je vsa "zdravniška veda" slonela na mazaštvu in čarovništvu. Ta doba še ni daleč za nami in sploh obstoji še marsikje. Tudi v tej deželi je še dosti mazaštva in tudi "zdravljenje" s čarovništvom še ni odpravljen. Toda oboje je privesek iz dobe, ko še ni bilo sluha o moderni zdravniški vedi in o bolnišnicah.

V dobi mazaštva ni bilo treba posebnih študij, če je kdo hotel postati "zdravnik" ali "zdravica". Potrebna je bila le drznost in prekanjenost in seveda močna vera v "zdravila". Ta so lahko sestojala iz raznih doma napravljenih mazkov in "žavb", ki so bila enaka za vse bolezni; glavno je bilo, da si poklical pravega svetnika na pomoč. Ako si napravil pomoto v svetniku, "žavba" seveda ni pomagala. Pri raznih primitivnih rodovih pa so bili tudi "zdravniki" in "zdravnice", ki tudi "žavb" niso rabili. Enostavno so "zdravili" s pomočjo "črnih bukev", čeprav niso poznali črke. S pomočjo teh "bukov" so tudi ogenj "panali", odganjali točo, "izganjali hudiča" iz človeka in tudi klicali—"srečo".

To je bila srečna doba za mazače, čarovnike in sejalce praznovanja.

Na podoben način so vzgajali tudi otroke: s strašenjem, da so že iz otroka napravili bojazljivca in nevrotika, in s palico. Palica je bila najboljši vzgojevalni doma in v cerkvi, kakor pozneje tudi v šolah, ko se je šolstvo pričelo razvijati. To smo okusili tudi večinoma vsi, ki smo v starem kraju pohajali v šolo in h krščanski mu nauku. Vsi pa vemo, kolikor bolj je pela palica, toliko manj je zalegla. Tega se zaveda tudi moderna pedagogika, ki palico dosledno odklanja pri učenju, kakor tudi pri disciplini otrok. Pri disciplini je mogoče včasih potrebna in na mestu, toda v zelo, zelo redkih primerih, kajti drugače bo postala—bumerang.

Podobni mazači, "shamani" in čarovniki se nam vidijo tudi ljudje v kongresu in izven kongresa, ki vidijo rešitev tekočega pomanjkanja(?) delavcev z zakonom prisilnega dela. Vsekakor so do pičice podobni onim "šolmaštrm" iz preteklih dni, ki so šolskim otrokom vtepal "učenje" v glavo s palico. Se veči! Podobni so tudi tiranom in nekompetentnejšem, ki se zatečejo k palici zato, da lahko samopašno vladajo ali pa zakrijejo svoje napake in nesposobnosti.

Po istem receptu so zdaj segle tudi visoke glave v Washingtonu: Ameriško delavstvo v takim v železni jopič prisilnega dela in problemi vojne produkcije bodo rešeni! Pri tem pa se udarimo po unijah s tem, da rečemo v zakonu, da ni nobenemu "draftanemu" delavcu potrebno, da se pridruži uniji, čeprav je v tovarni, kamor bo poslan, v veljavi zaprta ali unijska delavnica.

Iz delavskega tiska—Labor, Call, F. P., etc.—je razvidno, da je tekoča kriza o pomanjkanju delavcev v veliki meri povsem umetna, izdelana predvsem v propagandističnih uradih v Washingtonu na željo militaristov, ki hočejo osedlati deželo s prisilnim delom za privatni profit.

Labor pravi in citira poročilo vojnega produkcijskega odbora, da je v decembru narasla produkcija municije v vseh glavnih kategorijah kljub praznikom. V zadnji polovici 1944 je narasla produkcija obdov za avte in broke 20%, za letala 150% in raketnih bomb 200%. In to vse brez prisilnega dela.

Senator Mead je oni dan poročal v senatu, da je njegov odsek nenaodoma, brez napovedi obiskal vladni arzenal v Norfolk, Va., ki je bil na listi, da potrebuje 6000 več delavcev. Senatorji pa so dognali, da je arzenal tako natrpan z delavci, da so drug drugemu napoti, da je veliko pohajkovanje pri delu in velika potratna delovnih moči. Od delavcev je izvedel, da bi polovico manj delavcev lahko opravilo prav toliko dela. Dognal je tudi, da izdelujejo drago pohištvo in razne igrače za bosse-officirje. Mead je dejal, da je odsek obiskal tudi več drugih arzenalov in našel še slabše razmere—potratna delovnih moči od 30 do 70%.

V Detroitu, ki je med najvažnejšimi središči vojne produkcije, po poročilu unijskih in podjetniških krogov nič ne primanjkuje delavcev; v resnici jih 50,000 prejema brezposelnostno podporo.

Clinton Golden, podpredsednik jeklarke unije CIO in delavski zastopnik v odboru za vojno produkcijo je slišal, da ima vojni departament listo 1100 tovarn, v katerih baje primanjkuje delavcev. Ko je vprašal za to listo, mu je bila odklonjena, češ, da je "vojna tajnost," končno pa je dobil kopijo pod roko. Nato se je obrnil na unijske uradnike v vseh navedenih tovarnah in prejel informacije, da delavcev ne primanjkuje; iz mnogih krajev so mu poročali o odselavljanju delavcev.

ADF pa je na podlagi te liste ugotovila, da primanjkuje 47,000, ne 250,000 do 700,000 delavcev, kot trdijo glasniki vojne oblasti. Družba Bell Aircraft, ki izdeluje vojna letala, je bila navedena, da potrebuje 1500 delavcev. Philip Murray pa je poročal, da je prejšnji dan odslovila 1500 delavcev.

Argument je tudi, da zelo primanjkuje tekstilnih delavcev. Tekstilna unija CIO navaja dva vzroka. Prvi je—nizke meze: 50-60 centov na uro za izvežbane delavce; drugi vzrok je boj tovarnarjev proti uniji. Neka družba v Georgiji je odslovila tisoč delavcev in jih dala na črno listo; sedaj ne morejo dobiti dela niti v drugih tekstilnih tovarnah. Iz istih vzrokov druga družba obratuje le eno tretjino tekstilnih strojev.

Delavski listi od zadnjega tedna navajajo še veliko drugih podobnih slučajev. Znano je tudi, da je v mnogih tovarnah še vedno stroga zdravniška oredskava; marsikak "4-F" (pri naboru izvržen) se je že pritožil, da ne more dobiti dela v vojni tovarni. Mnogo tovarn tudi "hoarda" delavce—čim več delavcev, tem večji profit, ker stroške plača vlada in povrh še profit. Ampak deželo je treba osedlati s prisilnim delom.

Glasovi iz naselbin

RAZNI KOMENTARJI

Canton, O.—Rojakinji iz Elizabeth, N. Y., ki me je prosila, naj še pišem, moram povedati, da urednikovo besedo moramo vpoštevati.

Čitali smo, da nekateri dopisniki vprašujejo urednika, zakaj morajo njih dopisi čakati 2 do 3 tedne, predno so priobčeni. Pojasnjeno je bilo, da je uredništvo preobremenjeno z delom, kajti zadnjega polleta je bilo zelo veliko poročil o prispevkih za staro domovino in tako so dopisi zastajali.

Jaz se bom oglašal bolj porokoma, a pisal bom tako, da ne bo nihče pozabil mojih komentarjev vsaj mesec dni, pa če se z njimi strinja ali ne!

Tisti, ki smo stali za predsednikom Rooseveltom pri prvih, drugih, tretjih in četrtih volitvah, smo dobili veliko političnih klofut; ako bi podprli pa koga drugega, jih bi pa najbrže dobili še veliko, veliko več. Toda ljudje prebore v življenju dosti več kot so politične klofute. Živimo v času političnih bre in ne preostaja nam ničesar drugega kot da jih prebolimo ter se postavimo ponovno na noge.

Jože Staljin je junak Rusije, junak slovanstva, strategije in nove diplomacije. Nobena kritika sveta ali posameznika ne spremeni tega dejstva.

Jaz, ti in oni, se ne strinjamo v vsem s Churchillovo politiko. Bolje povedano: ne strinjamo se kaj vse se je ali pa se še počenja v Atenah, Rimu, Bruslju in Madridu. Toda ta politika ni samo delo Churchilla, kajti on ni diktator, temveč je politika angleškega imperija.

Ni lahko za predsednika Zedinjenih držav, ki mora gledati, da vzame nekaj privilegijev onim iz gornjih plasti in pomaga malemu človeku—tako logično sledi strela in grom, boj med kapitalom in delom. Amerike ne more nihče spremeniti čez noč. Edino diktator bi to lahko storil, a diktatorja nečemo.

Enajsta ura je prišla. Udarci konjskih kopit in ropot tankov rdeče armade se slišijo na Wilhelm Strasse. Nacijska biblija "Mein Kampf" se zapira in njeni agresivni paragrafi bodo spominjali Nemce na njih zablodo tisoč let. Njenega avtorja lahko pomerimo z mero razkačanega bika v ograjeni areni.

Militarizem oz. agresivnost je zlo, ki tepe svet že več stoletij. Ta agresivna sila je šiba, ki je uničila kajzerja, Napoleona, Mussolinija in Rimljane. A Hitlerju bide danes zadnja ura. Njega lahko prištevamo, da je prekosil vse agresorje s svojo hunsko brutalnostjo nad človekom.

Od doma nisem prejel še no-

Japonci so bili mirni, dokler jim niso pokazali belci, kako se dela biznis s puško, ko so se pa naučili, so pričeli "orati" na Daljnem vzhodu. Pretepli so Rusijo, Korejo, Mandžurijo in še večkrat Kitajsko. Sedaj pa bodo sami tepeni—biznis s puško ni več dober.

Denar—z denarjem kupiš vse, samo smrti ne. Ako ti kdo reče, da ni vsa sreča v denarju, ima v enem primeru prav—zdravja ne moreš kupiti z zlatom. Ako pa nimaš denarja, si izgubljen in nihče te ne mara.

V Ameriki danes ni nobene razlike v lovu za denarjem med cerkvijo in salunsko beznico.

V zadnjem četrt stoletju je zadela šiba modernih načel tri nekoč mogočne religiozne sekte: pravoslavno v Rusiji, mohamedansko v Turčiji in katoliško hierarhijo delno v Mehiki. Njih stara doktrina se je srečala z novimi načeli in kolidirala. Ta doktrina je bila ščit onih, ki so posedali zlato, ter držala na uzdi telo in um onih, ki so zahtevali del tega zlata.

Prijatelj, uči se sam in uči se takole: nebesa in pekel imamo na tem svetu; kdor si ne zna pomagati, ta stoji vedno na vratih pekla. Kdor pa si more in zna pomagati, se prikopa do nebesnega kraljevstva v življenju. Po smrti ni ne pekla in ne nebes.

Tako je, brate! Svet je zavrt v politični temi in v tej temi se zapirajo polagoma težka vrata ene največje klavnice sveta. Kadar se ta vrata zapro, boš lahko videl na vsaki drugi hiši zastavo v znak žalovanja za nekom, ki je padel v tej klavnici za svojo domovino kot junak zablode agresivnih ljudi.

Michael Chok.

VESELICA

Akron, O.—Federacija slovenskih društev v Barbertonu, O., bo priradila veselico v dvorani društva Domovine na 14. cesti v soboto, 3. februarja. Preostanek priredbe bo darovan za novo barbertonsko bolnišnico.

V. H. Lauter.

PISMO VOJNEGA UJETNIKA

Ogden, Utah.—Po dolgem času se zopet oglašam v Prosveti in priloženo pošiljam denar za polletno naročnino na Prosveto in \$8 v pomoč našim rojakom v stari domovini.

Jaz se nahajam v taborišču v Ogden, Utah, kot vojni ujetnik. Slišal sem, da živi v Salt Lake Cityju veliko Slovencev. Ako je kateri iz goriške okolice, naj nas pride obiskat in ga bomo zelo veseli. V taborišču nas je precej Slovencev. Tu smo že dve leti, a do sedaj še nismo srečali nikogar, ki bi bil iz naših krajev.

Od doma nisem prejel še no-

benega pisma, odkar sem v Ameriki. Zelo sem v skrbeh, ker ne vem, kaj se je zgodilo z mojimi sorodniki. Tudi vam pošiljam tudi nekaj denarja za naše ljudstvo v stari domovini.

Ob zaključitvi teh vrstic pa prav lepo pozdravljam čitatelje Prosvete in uredništvo.—Moje ime in naslov je: Pvt. Joseph Usaj, 73rd I. QM. Ser. Co., Utah ASF Depot, Ogden, Utah.

Joseph Usaj.

GLAS IZ EAST PALESTINE

East Palestine, O.—Moja navada je, da rad izrežujem iz časopisov vse, kar je zanimivega in podučljivega. Zadnje čase so nekateri dopisi v Prosveti res zanimivi, najbolj pa ga pihne s svojo skladbo Frank Cesen iz metropole.

Čeprav se nahajamo v žalostnih časih, se človek mora smejati prav iz sreč spisov F. C. iz metropole. Sicer pa prvi pregovor, da je smeh dobro zdravilo.

Sedaj nimam veliko časa na razpolago, ker sem jako zaposlen in docela osamljen. Pred leti nas je bilo kar sedem okoli mize, a grozna vojna je popolnoma spremenila naš dom. Pobrali so mi štiri sinove in zeta v vojno, nato pa je smrt ugrabila še ženo oziroma mater. Danes se nahajajo vsi nekje blizu Nemčije, razen enega, ki je šel prostovoljno k letalcem in je sedaj v državi Texasu.

Dne 18. t. m. pa sem prejel telegram od vojnega departamenta, v katerem so mi sporočili, da je bil moj sin ranjen nekje v Belgiji. Služil je pri težkih tankih, sedaj pa se nahaja v bolnišnici v Angliji.

Pred leti sem večkrat napisal kakšen dopis o delavskih razmerah, kulturnem gibanju, društvenih aktivnostih, toda bolj malo o politiki, kajti politika je čudna zver, zvita kot lisica. Nisem gotov, kdaj sem napisal rakom nji dopis. Mislim, da je poteklo od tedaj deset let. Gotovo, da ni za to nobenega posebnega vzroka. Posebne novice, ki se pripetijo od časa do časa, poročna naš društveni tajnik.

Naša slovenska naselbina ni več tako velika kot je bila okoli leta 1900-1922. Namreč leta 1922 so šle kar tri tovarne rakom žvižgat, ki so izdelovale kavčuk. Tedaj je delo izgubilo čez dva tisoč delavcev, kar je zelo veliko za mesto, ki šteje samo pet tisoč prebivalcev, potem pa so bili še premočgovniki izčrpani. Tedaj so se pričeli rojaki izseljevati na vse strani. Ostalo nas je tu le malo število in skoro gotovo bomo do konca vztrajali, ker smo se že dokaj postarali.

Kakor sem že omenil, imam mnogo izrezkov iz različnih časopisov, med njimi tudi več pesmi in v nekatere so stare že blizu 40 let. Tu je ena iz zadnje svetovne vojne in se glasi:

Solnce mrko vaha
izza temnih gora,
dan bel je vstaja,
kjer bitka vihra.

Tam čena se spreha
z ostro koso,
veselje navdaja
ji suho telo.

Oh štev bogatal
S seboj govoril,
vsa polna je trata
mrličev krvi!

Kot trava ob košnji
pada naroda cvet,
kdor to je povročil,
naj bođe preklet!

Tu imam še eno pesem, ki pa je bolj vesela in smešna. Glasil se:

Iz krme jo maham,
kot čvrst korenjak
in palčko zabrim,
kot star motak.

Se mi lunica smeje,
ta vragova sveri!
oh, kako bom jaz nase
nocoj moj kvartir?

Po stopnjicah tam gori
prav tiho caoljam,
še sosti ne upam,
skor sapce ne dam.

Ves neroden prekucnem
na ikatček vode,
kot ržen razkosen
skoč baba na me!

Ja, pa me pogradi
in v izbo me treš',
za polno tagrabim,
le počaka me ti preč!

Oh, potem sva letala
na koto v kot,
ne b'la bi nehala,
ko ne bi bil ropot.

Ogromni letalski motor z 2200 konjskimi silami, ki ga vidite na sliki, je bil še večkrat nad Tokijem, zdaj pa je prišel nazaj v tovarno, da ga popravijo. Te vrste motorji gonijo superbombnike B-29.

Oh, to so b'li udarci.
da bila je sila.
kje so denarci?
Je stara upila.

Preljubi sv. Štefan,
to sem jih dobil,
ko me baba je tepila,
kot bi vrag me drvil.

Ja, tač'ga še b'lo ni
kot b'la je ta noč,
ko me baba je tepila
pa ni b'lo pomoč.

Kdor hudo ima babo,
naj zgodaj gre domov!
Drugeč vam pa rečem—
najboljši je bli' sam!

—J. I.

Zaključujem in pozdravljam čitatelje Prosvete!

Jacob Istenich st.

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermistie, Pa.—Naročniki mi naj ne zamerijo, ker nisem zadnje čase tako pogostoma poročal o mojem potovanju. Temu je vzrok, ker primanjkuje prostora v listu. (Glede prostora bo sedaj bolje—ured.) Želim naznaniti, da še vedno potujem.

Z Družinskim koledarjem sem do sedaj gotov v naselbinah v Allegheny Valleyju in večinoma v okraju Westmorelandu. Sedaj potujem v pittsburskem okraju, nato pa se napotim v oddaljene kraje. Do sedaj sem razpel 200 Družinskih koledarjev, čeprav sem jih prejel šele za novo leto. Koledar je letos res lepo urejen in ima veliko različnega čtiva in mnogo važnih podatkov.

Nekaj novic o naših vojaki. Praznikov sin iz Harwicka je bil na dopustu. On je bil ranjen in ima še sedaj kroglo nekje v telesu. Ne ve, ali mu jo bodo odstranili ali ne. Sedaj se nahaja v Zedinjenih državah. Prestal je veliko. Bojeval se je z Japonci nekaj let.

Tudi sin družine Kirn je prišel na dopust. On je bil v Jugoslaviji in sicer v Dalmaciji. Ko je prišel v kavarno in slišal rojake, ki so se pogovarjali v italijanski, jih je pokaral, češ, zakaj govorijo tu jezik in svojega zatajujejo. Oni pa so ga vprašali, kje se je naučil slovenščine, ako je bil res rojen v Ameriki, naker jim je raztolmačil ameriško svobodo. Jel jim je ugajati in pričeli so ga obudovati, nato pa so ga dobro pogostili. Dejali so mu, da se boje govoriti svoj jezik, on pa jih je opogumil, naker so vsi govorili domačo govorico.

Ko sem bil v Acemetoniji, je prav umrla vdova Jevšovar. Videl je nisem, kajti bila je že v pogrebem zavodu. Na pogreb je menda prišel tudi sin. Pokojnici sem vsako leto prodal Družinski koledar. Torej sem zopet izgubil dobro odjemalco.

V okolici Russelltona je vse po starem. Družinske koledarje so skoraj vsi kupili. V Universal sem prišel dan prepozno, da bi čestital Miku Kumerju, ki je stopil v zakonski jarem. V Exportu mi je blagajnik westmorelandske federacije društev SN-PJ povedal, da je dobil obvestilo, da je pogrešan v Belgiji njegov sin. Pogrešajo ga od časa, ko se je pričela nemška ofenziva. Upanje je, da je morda ujet. On je edini sin brata Škerla, zato bi bil zanj velik udarec, ako bi bil sin ubit.

Joe Britz mi je povedal, da je njegov sin Walter še zmeraj zdrav v nemškem ujetništvu. Tudi njegov drugi sin je zdrav,

kateri se bojuje nekje na Pacifiku.

V Delmontu mi je povedala mlada mrs. Snajder, da je tudi njen mož v vojni, med tem časom pa je doma umrla edina hčerka, ki je bila šest let stara. Vzrok smrti je menda pripisati zdravniku, ki ni deklice pravčasno poslal v bolnišnico, kjer je bila operirana na slepiču, a je operaciji podlegla. Ker sem zelo zaposlen s koledarji, mi je šla marsikatera novica iz glave.

Naj še omenim imena onih, ki so mi darovali za staro domovino \$5 ali več. George Kreek (?) je poslal po mrs. Sebar (?) iz Rentona \$5. Dve osebi pa sta darovali manjše vsote. Vsoto v znesku \$8 sem poslal v urad SANSa.

Pred kratkim so darovali sledeči: Joe Marolt in žena iz Jeanette \$10, po \$5 pa Anton in Cecilija Marincič in Anton Keferle (Kaferle?), upravniki kluba v Yukonu, in Mike in Barbara Mackusek. Manjšo vsoto je darovala stara žena, vdova Marija Kosec iz Yukona. Pri njej so bile žene precej zaposlene s pešvom, katerega sem bil tudi deležen. Pripravljali so za poroko, ki je vršila prihodnji dan v soboto. Omožila se je sinah z Vertačnikovim sinom iz Hutchinsona.

V Yukonu so mi povedali, da imajo še obleke in jo bodo dali, ako bomo zopet zbirali za stari kraj. Na primer Anton Laurich, ki je že več let v postelji, mi je povedal, da imajo precej obleke od sinov, ki so v armadi. Ker se sedaj zrastle, jim bo obleka premajhna in je ne bodo rabili, čeprav se srečno povrnejo domov. Povedal sem, da bom poizvedel, kaj mislijo odborniki in zastopniki pri naši federaciji in ako bi zopet federacija pomagala nositi stroške za odposiljatev. Kar se tiče podpisane, je pripravljen zopet dati brezplačno prostor za zbiranje obleke. Rojkom tudi dajem na znanje, da mi lahko izročijo prispevke, kje nimajo svojih kolektorjev. Sedaj imam uradne pobornice in prispevke, ki bodo znašali \$5 ali več bom še posebej objavil v Prosveti.

Odkar je bila organizirana naša postojanka, smo že odposlali nad \$700 na obe organizaciji. Torej darujte po svoji moči. Naši rojaki v stari domovini niso sami izvolili tega križevga pota, ampak jim je bil vsiljen. Zato je naša dolžnost, da smo samaritani in jim pomagamo. Tudi mi ne vemo, kaj nas še vse čaka, čeprav živimo v bogati in svobodni Ameriki. Kdo ve, kakšen red nam lahko še vlije.

Anton Zornik, zastopnik.

ZAHVALA

Russellton, Pa.—Sledeče naše vrle žene so darovale obleko in živila za jugoslovanske revidirane mrs. Matko, mrs. Stok, mrs. Vedic, mrs. Goršin, mrs. Schneider in mrs. Bizjak. Najlepša vam hvala in priporočam se za drugič, kadar pridem pobirat darove.

Frances Vehar.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

Odgovor na urednikove komentarje

II

Nadaljnji urednikov komentar z dne 22. januarja v obliki dolge tirade, ki je pol kolone daljša od mojega članka, ni dokazal nič in ovrgetel ni nič v mojem članku; dokazal je le to, da je bil br. urednik poln "svete" jeze, ko ga je pisal. Škoda, a kaj morem jaz za to?

Ker je br. urednik silno zavezan v idealizem in "demokracijo" partizanov, v katero tako slepo veruje, se zdi, da ne more prenesti nobene trde resnice, ki moti to njegovo vero—niti gole resnice, da se jugoslovanski komunisti sami bahajo s svojim terorjem v Jugoslaviji.

Ni treba nobene superiornosti nobene suprainteligence—kar koli že to pomeni—br. Garden, da spoznaš bistvo in pomen partizanstva, samo če hočeš. Jaz bom zadnji na svetu, ki si bom privajal kakšno superiornost. Moje merilo za presojanje človeških aktivnosti—da sodiš ljudi po njihovih delih na splošno v preteklosti in sedanjosti, ne pa po njihovih besedah—je splošno znano in nima patenta.

Br. Garden se zgazra, ker sem prejel grozodejstva nemških nacistov, italijanskih fašistov in domačih kvizlingov ter "belogardistov" v starem kraju (tukaj bi rad vedel, čemu je bil rusko-boljševiški termin "bela garda, belogardisti" importiran v Jugoslavijo, če se ni vse to vršilo v interesu Stalinove diktature), ko sem omenil partizanske zavratne umore. On je vsekar mnenja, da grozodejstva fašističnih in kvizlingovskih zverin opravičujejo zavratne umore, ki so jih izvršili partizani nad neoboroženimi domačimi ljudmi—ko so se sami postavili za tožnike, sodnike in krvnike, sploh za likvidatorje, kakršne br. Garden obsoja na Poljskem in v baltičkih deželah, dočim jih zagovarja v Jugoslaviji. Opravičuje jih? Umor je umor, pa naj ga v enakih okoliščinah izvrši fašist, kvizling, partizan, socialist, katolik ali navaden gangster.

Verjamem, da so bili tamkaj izdajalci, ki so se hoteli prikupiti okupatorju, ampak jaz ne verjamem, da so bile vse partizanske žrtve izdajalci. Nič ni lažjega med vojno in pod okupacijo, kakor obdolžiti koga izdajstva, če se ga hočeš iznebiti. "Sodbe" in eksekucije, ki so jih partizani vršili na debelo—in še jih vrše—so bile v velikem številu navadno linčanje, golo maščevanje nad političnimi nasprotniki, v ostalih primerih so pa bile farsa, ker so se "sodniki" sami postavili za sodnike.

Če so bile vse tisočerne žrtve partizanskega terorja izdajalci, potem imajo Slovenci in ostali Jugoslovani najsmotnejše ime v tej vojni—sploh niso vredni kakšne svobode. Kajti nobena država ni imela toliko izdajalcev. Fakt pa bo, da so bili v ogromni večini "izdajalci" le za propagando.

Ne, jaz nisem pacifist, kadar gre za obrambo, bodisi posameznika ali vsega ljudstva. Velika razlika je med odprtim bojem, orožje proti orožju, in pa med pobijanjem neoboroženih ljudi, ki se ne morejo braniti.

Ze prej sem nekje slišal ali čital vzklik: "Kako je moglo dobro, verno slovensko ljudstvo pasti tako nizko, na stopnjo takšnih bestialnosti, kakršne kaže partizanski teror, če je resničen?" Tako vzklikajo oni, ki zanikajo teror popolnoma, v isti sapi pa ponavljajo, kar jih je naučila propaganda, da je ves narod v stari domovini—90 odstotkov—drl čez drn in strn za partizani. Med temi je tudi br. Garden, kajti on piše: "Navadnemu plebejcu kot je pisec teh vrstic se vsekakor čudno vidi, da se je narod posebno v Sloveniji v ogromni večini pridružil tako moralno propadlemu in kriminalnemu gibanju kot je Osvobodilna fronta pod vodstvom bedačega Vidmarja, sadističnega Kidriča in kriminalnega Tita. To je za nas plebejce, uganka, katero nam do danes ni rešila še nobena superiorna inteligenca."

Ne vem, kakšno inteligenco je br. Garden rabil nekaj dni prej, ko je zapisal, da je bila partizanska propaganda "sem pa tam nategnjena."

Zdi se, da je deloma pogodil—in če bi bil pogodil docela, bi bil lahko na jasnem, da narod NI drl za partizani tako, kakor je kričala propaganda. Če bi bil drl v stoti-soh, kakor so kričali s postaje "Svobodna Jugoslavija", čemu je bilo potem toliko "izdajalcev", čemu toliko "belogardistov" in kvizlingov, ki so bili, kakor citira br. Garden neko pismo, večji sadisti in barbari kot okupatorji? Pomislite! Na eni strani se vprašujejo, kako je mogel naš dober narod tako propasti, če je vse to res, kar se trdi o partizanih, na drugi strani pa sami pravijo, da so bili domači kvizlingi veliko bolj zverski in barbarski kot nacifasistične zverine. Kdo naj to razume—razen če hočemo verjeti, da so vse propagandice šle h kvizlingom, vsi do-

K zadevi dr. Juana Negrina

Napisal Harold Laski

Med najbolj klaverne stvari je treba prištevati nesporazumevanja med narodi, ki izvirajo iz nezaupanja do demokracije same. Eno takih dejanj je prepoved angleške vlade, ki je preprečila dr. Juanu Negrinu, zadnjemu predsedniku republikanske španske vlade, nagovor preko radia, naslovljen protifašističnemu shodu v New Yorku. To je eno tistih zabitih, ozkosrčnih dejanj, katera je sicer mogoče razložiti, ki pa so in ostanajo neodpuščljiva. Lahko je reči, da Anglija ne more dovoliti vsakomur, da govori preko radia v New York, toda jasno je obenem, da dr. Juan Negrin ni "kdorkoli."

Dr. Juan Negrin je eden najbolj odličnih Špancev, kar jih živi. Hrabro se je boril proti diktatorju Francu, katerega nista podpirala, kot nam je zdaj postalo jasno, le Hitler in Mussolini, temveč tudi Chamberlain in—da tega ne pozabimo—Anthony Eden. Slično je bil podpiran tudi od francoske vlade in—v hudem protislovju s tradicijo Zedinjenih držav—tudi od predsednika Roosevelta samega.

Danes pa je vsakomur jasno, da je bila zmaga generala Francu, obenem z italijansko invazijo Abesinije, overtura tragične drame, ki je zanesla sedanji velikiški obče-svetovni in splošni požar.

Dr. Juan Negrin je živel vsa ta zadnja leta v izgnanstvu v Londonu. Življenje mu je bilo včasih zelo težko. Kljub temu je molčal, čeravno mu je moralo biti težko. Mesto preko radia, je moral poslati svoj nagovor brzojavno. Njegova poslanica je polna modrosti in veličine. Ničesar ni prosil, ničesar ni zahteval. Povedal je le, da demokracija Španije nadaljuje svojo borbo v cilju, da podere pošastno Francovo tiranijo.

Kaj je v tem takega, da bi se bilo treba bati? Seveda Franco ne bi bil navdušen. Churchill pa je izjavil, da je Franco velikodušen napram Zedinjenim državam. Pripomniti je treba, da je bil precej bolj velikodušen napram silam osišča kot napram kateremu koli med zedinjenimi narodi.

Celo Sir Samuel Hoare je dejal, da so bila leta, katera je prebil kot poslanik v Španiji, nekakšna mora, čas, v katerem se je vedno čutil obdanega od nemških špijonov. Brez nadaljnje je jasno, da ona dobra volja, katero je pokazal Franco napram Churchill, ni izvirala iz njegove naklonjenosti zaveznikom, temveč edino le iz strahu, kaj bo z njim in njegovim režimom, ako se zaplete v vojno. Njegova takozvana nevtralnost je bila le manjšo zlo...

Iz teh razlogov sem prepričan, da je bilo dr. Negrinu prepovedano govoriti po radiu prvič radi tega, ker je Churchill odločen ohraniti Evropo tako kot je, "tradicionalno", kot jo sam tako rad imenuje, in drugič, ker je Vatikanu mnogo na tem, da se to njegovo oporišče—eno zadnjih, ki so še preostala v modernem svetu—ne razbije v teku sedanjih dogodkov.

Toda treba je razumeti, da je španski republikanizem resničen in nedeljiv del evropskega odpornega gibanja—onega gibanja, ki se je kot francoski ali belgijski "maquis", kot grški EAM, ali kot narodne sile maršala Tita v Jugoslaviji borilo s toliko hrabrostjo in poštenjstvom na strani zaveznikov.

Vse te sile so se borile proti fašizmu v vseh njegovih zuna-

bri ljudje pa h partizanom? Ampak Adamič je sam rekel, da je bilo med partizani 15% "hoodlumov."

Res bo to, da je bila partizanska fronta po številu precej, precej nategnjena, ne samo sem pa tam. To pojasnjuje teror, katerega so se partizani poslužili proti domačim nasprotnikom in pojasnjuje cele bitke s temi nasprotniki. Če bi bil narod v takem "ogromni večini" na strani partizanov, kakor trdi br. Garden, ne bi bil teror potreben. Tako pa—kakor na Poljskem in v baltičkih deželah, kjer Stalin likvidira vsakogar, kdor se mu upre—je nekaj zelo narobe s tisto "ogromno večino". (Se pride.)

Ivan Molek.

Pripomba: V mojem članku II (22. jan.) v zadnjem odstavku je izpuščen stavek, ki ga je stavec izpustil in korektor ni opazil tega. Citatelj lahko vidi, da nekaj manjka. Stavek se glasi: "Na tem sestanku nam je Adamič čital iz omenjenega Slovenskega poročevalca."—I. M.

Prilagodevanje sožitju v skupnem svetu

VZGOJA OTROK ZA NOVI SVET

Piše dr. Margaret Mead

Američani imajo danes pred seboj problem vzgoje otrok, ki bodo morali biti sposobni, da se prilagode biti doma kjerkoli na svetu. In ta problem je na ramah staršev, ki sami morda prihajajo bodisi odkod iz Karpatov ali iz kake naselbine v pogorju Appalachians, ali ki so bili morda vzgojeni in odgojeni v ulicah starega sveta, v Milanu, ali kakem drugem evropskem mestu, ali pa v ulicah novega sveta kje v Bostonu in drugod.

V prošlosti, ko so ljudje še živeli v manjših skupinah ter so le izjemoma zapustili kraj ali mesto, kjer so se rodili, je bilo nekaj naravnega, da so starši odgajali otroke tako, da se niso dobro počutili med tujim svetom. Naučili so jih, da je le hrana, ki so jo bili naučeni doma, res dobra in užitna, dočim so smatrali hrano drugih skupin ali rodov za slabo ali tako, ki se jo vrže le svinjam in psom. Naučili so otroke vsakejake predhodkov ter jih svarili, naj se varujejo piti iz posode, ki so jo uporabljali ljudje druge skupine ali rodu, kot njihovih ležišč, a še posebno so jim zabijevali, naj se pazijo pred sklepanjem prijateljstev z moškimi ali ženskami druge skupine, kajti taka prijateljstva bi znala privedi do zakona—to pa bi, bodisi privedlo pod domači krov človeka tuje skupine, ali pa odvzelo staršem otroka—oboje je bilo nezaželjeno. Otroci so bili učeni, naj bodo ponosni na svoj rod ali skupino, njihov jezik in navade ter moralni standard ali višek, a tuje naj zavračajo in odbijajo.

Ako bi bil ta sistem vzgajanja otrok docela uspešen, bi ne bil nikdar nihče spravljal skupaj toliko poguma, da bi odšel v Združene države... in ta dežela bi bila še danes prazna, ozir. bi po njej še vedno potovali sem in tja Indijanci, katerih pradedje so prišli v to deželo iz Azije, kot posamezni rodovi. Priseljenci, ki so prišli v to deželo, so morali imeti malo več poguma, kot so jim ga vili starši z vzgojo, ker drugače bi sploh nikdar ne šli na pot.

Prvi naseljenci so potem poslali po svoje ali po svoje prijatelje, in ti so prišli za njimi v upanju, da bodo imeli tukaj prav tako življenje kot so ga bili vajeni doma, le bolj obilno v vseh ozirih. In tako smo presadili v Združene države navade in način življenja, primeren za Evropo ali Azijo. Spet so se tukaj strnile skupaj majhne skupine naseljencev, v mestih in na deželi, in tudi tu so starši učili otroke nezaupnosti do drugih skupin in njih načina življenja.

Tako so mnogi potomci iz druge in tretje generacije čisto držnih in pustolovskih prednikov, ki so šli korajžno v svet za srečo, ostali tako plahti in boječji, kot da njihovi starši, ozir. predniki niso nikdar zapustili svojega rodnega kraja v kakem zakotnem in malem evropskem mestecu. V nobenem oziru niso bili pripravljeni, da se poslužijo prilik, ki jih je nudila velika in prostrana ter bogata njihova domovina; niso si upali nikamor daleč od svojega doma in rojstnega kraja za zaslužkom, bodisi s krampom ali pisalnimi strojem, ali za kakršnimkoli drugim delom, ki bi jih privedlo v bližnji stik z ljudmi drugega ple-

mena ali narodnosti in vere. Niso si upali nikamor daleč od svojega ozkega sveta, kjer so bili navajeni svoje hrane in kjer so vsi ljudje dišali enako; ker so jedli enako hrano.

Kjerkoli se zgodi, da ostanejo otroci tako plahti, tam so se izjavile vse želje in nade staršev, kajti taki otroci se ne morejo nikdar poslužiti prilik, ki jim jih nudi njihova rodna domovina, v kateri se življenje posameznika pogosto prične na enem koncu, kjer je glavna hrana fižol in koruzna moka, ter se zaključi na drugem, kjer je priljubljena zelenjad in koruzna kaša.

Se manj je taka vzgoja otrok primerna za življenje v svetu sploh—otrok, rojen v New Yorku, Des Moinesu, v Cheyennu ali Seattleu, bo morda v bodočnosti gradil jezove kje ob Donavi ali reki Ganges, ali pa bo morda imel zdravniški urad v Calcutti, v Glasgowu ali v Rio de Janeiru. Naseljevanje mnozice izseljencev iz raznih dežel onstran Atlantika je ustavljeno, toda ljudje različnih sposobnosti in z raznimi nadami in načrti za bodočnost, bodo potovali sem in tja po svetu, proti severu in jugu, proti vzhodu in zahodu.

Ker današnji otroci potrebujejo v pogledu vzgoje, je to, da bodo potomci te vzgoje sposobni; da služijo vsem potrebam rastoče svetovne civilizacije—da pojdejo v svet brez strahu in bojazni pred ljudstvi in narodi, o katerih so jim njihovi starši pripovedovali s prezirom in mrznjo, ali pa s strahom in sovraštvom.

Posebno v mestih, kjer žive ljudje različnih narodnosti v gosti naseljenih ulicah, uče mnoge matere otroke tako, da gledajo na druge skupine v sosesčini z nekatko bojaznijo in sumnjom. Karkoli počno otroci druge skupine, je predmet smeha: njihov način igranja, njihov jezik, hrana, ki jo uživajo, obnašanje—vse... "Le glej, da mi ne posne- maš njihovega obnašanja," zabljučuje starši, ali pa: "Bog ne daj, da te slišim ponavljati njihov jezik!" S takimi in enakimi žalovanji uče starši otroke misliti, da je druga, sosedna skupina manjvredna in da poseduje nezaželjene lastnosti in karakteristike.

Navzlic temu—človek se lahko kreta ves dan med ljudmi drugih ras in narodnosti, skupin na ulicah, v avtobusih ter drugod, radi česar nastane vprašanje, ali naj vse te razlike med ljudmi raznih ras enostavno preze- ro? Odgovor je: Na noben način ne! Veliko pa bo pomagalo pri vzgoji otrok, ako se take reči omenja na način, ki ni prežet, bodisi z očitno ali prikrito mrznjo. Kadar otrok vidi in pride v stik z ljudmi raznih ras in narodnosti, bo, naravno, radoved-

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočnik tajnika	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE W. GRADNICK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3379 W. 66th St., Cleveland 2, Ohio
Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7025 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	2099 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMERZDICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje	1823 W. 11th St., Walsenburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	213 E. 151st St., Cleveland 16, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1460 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RONALD J. LOTRICH	1807 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH	706 E. 96th St., Euclid 17, O.
Posetni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	215 Turner St., Lawrence, Pa.
FRANK BARBIC	19011 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREW VIDRICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	772 E. 185th Street, Cleveland 19, Ohio
Nadorni odbor	
FRANK ZAITZ, predsednik	3301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANDREW GRUM	17182 Woodward, Detroit 21, Mich.
JOSEF MALGAI	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	23 Westcote Ave., Peru, Ill.
JOSEPH VIFOLT	1827 E. 96th St., Cleveland 2, Ohio
Glavni skrivalec	
DR. JOHN J. ZAVENINIK	2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

no povpraševal o njih značilnostih in svojstvih itd.

Ali starši ne bi smeli nikdar dajati odgovorov, ki ustvarjajo predsodke in mrznje ter bojazen. Tudi se ne sme otrokom groziti, da ga bo pobral tak in tak mož te ali one rase ali narodnosti ali vere, ako ne bo ubogal. Najbolj-ši primer stare vzgoje otroka za stari omejeni svet je takole strašenje: "Če se ne počeseš in umiješ, te bodo ljudje imeli za onega od onih... že vse kate-tili... in potem se ne bo maral nihče igrati s teboj. In to vcepi otroku misel, da tisti ljudje morajo biti naravnost strašni; s tem je vsejano seme predsodkov in mrznje.

Mati, ki vzgaja otroka za življenje v modernem svetu, mora pripravljati z obljubami in s strašili: Na primer: "Ako se lepo umiješ in počeseš, bodo vsi otroci na ulici ali v sosesčini rekli, da čedno izgledaš." Sprememba je v resnici zelo majhna—a posledica je v vzgojnem oziru velika. Prvi način pripravi otroka za življenje v starem svetu konjske vprege (horse and buggy days); a drugi mu vcepi samospoštovanje in zaeno spoštovanje do vseh tistih drugih otrok in ljudi na ulici ali v sosesčini, ki jih ima mati tako v čišli, da ji je veliko na tem, da se jim bo njen otrok dopadel. Na tak način in na tisoč sličnih načinov vzgajamo otroke, da bo zra- stel v človeka, ki bo sposoben, da se kreta in živi v skupnem svetu, ki ga je zmanjšala v pogledu razdalj moderna doba...—FLIS.

EAM apelira na velešile

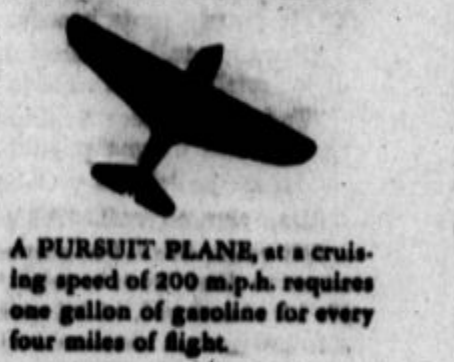
Atene. (ONA)—Centralni komitej osvobodilnega gibanja EAM je naslovil nujno prošnjo vladam Amerike, Angije, Francije in Rusije, naj pošljejo medzavezniško komisijo na Grško, da "zajamčijo svobodni izraz narodne volje."

Poziv je bil predan delegatom Rdečega križa, ki so se sporu- meli z odbori ELASA glede osvoboditve talev. Toda Rdeči križ je odločil, da ne spada v njegov delokrog, da prenaša politične dokumente, tako da je bil poziv poslan nazaj, ne da bi bil predan omenjenim štirim ambasadam. Ravnokar sem prejel prepis tega poziva, ki je pisan iz strahu, da je premirje privedlo do tega, da je bil vsiljen grškemu narodu režim fašističnim in diktatorskih elementov.

"Primorani smo, da vam naslovimo izraz žalosti in pritožbe malega zavezniškega naroda, ki se je boril ob strani svojih velikih zaveznikov, ki pa se hoče tudi še nadalje boriti proti nasilju, tiranstvu in nestrpiljivosti..."

EAM pravi, da je grški narod v svojo svoje triletno borbo proti fašizmu organiziral vse demokracijske sile dežele in po osvoboditvi zahteval je to, da se ustanovi vlada, ki bi bila zares predstavica narodnega edinstva. Poziv poudarja, da ni mogoče priti do sporazuma, ker so desničarji—večinoma kolaboratorji in izdajalci, ostali neizprosnosti na svojem stališču in se pri-

WHERE THE FUEL GOES

A PURSUIT PLANE, at a cruising speed of 200 m.p.h. requires one gallon of gasoline for every four miles of flight.

Domača fronta

(Office of War Information.) Washington, D. C.)

96.369 LETAL ZGRAJENIH LANI

Washington. — J. A. Krug, predsednik Production Boarda za letala, je izjavil, da je bilo zgrajenih v mesecu decembru 6,697 letal. Produkcija je bila torej približno 2% izpod načrta, toda vseeno dobra, ako upoštevamo, da je mesec kratek in tudi mesec božičnih praznikov. Povprečni indikator produkcije na delovni dan se je dvignil v decembru na 268; dočim je bil v novembru le 260. V letu 1944 je industrija letal zgradila rekordno število 96,369 letal vseh vrst.

POLNILNA PERESA

Washington—Office of Price Administration je naznanil, da morajo biti polnilna peresa in mehanični svinčniki v prodaji preskrbljeni z navedbo cene v dolarjih in centih inmenom znamke in modela.

PREVOZ KONJ IN PSOV PREPOVEDAN

Washington. — Office of Defense Transportation je naznanil, da je prevoz konj in psov za dirko prepovedan. Brez posebnega dovoljenja vlade se jih ne sme prevažati na železnici, ne na tovornih avtomobilih. Prepoved velja za države, med državami in za zunanjo trgovino.

ODMERKI ZA ČEVLJE

Washington — Office of Price Administration je naznanil, da razveljavljene znamk za čevlje ni v razpravi. Urad War Production Boarda za civilne potrebe je izjavil, da so dobave čevljev zadostne za znamke, ki se nahajajo v prometu.

39 MILIJONOV ZAVAROVANIH

Washington.—Acting Federal Security Administrator Watson B. Miller je naznanil, da bo vstopilo preko 39 milijonov Amerikancev v letu 1945 v zavarovalniški program Social Security zakona za zavarovanje v starosti. Po programu zavarovanja za starost narastejo mesečna izplačila za \$1,120,000 mož, žena in otrok na \$20,500,000 na mesec. Omenjene številke so izračunane za 31. december.

tem posluževali britanskih armad generala Scobieja kot svojega grojda.

Gornja slika je bila sneta zadnje jesen v Neapolu, Italija, ob priliki konference med Churchillom, Titom in Šubašičem. Poleg teh so na sliki Kossanovič, Velebit, MacLean, Olga Ninčič in člani britske delegacije.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Razburjenja tistega večera so me bile tolikanj izmučile, da sem skoro brez zanimanja gledal nanjo. Toda župnik je prestrašeno zavpil.

"Bože moj!" je vzkliknil s hlapajočim glasom. "Ali so jo mar ubili?"

"Ne," sem odvrnil, "samo omedlela je. Če bi mogli dobiti kako žensko..."

"Toda ni več žensk, ki bi jim mogli zaupati," je odgovoril z zamolklim gnevom.

Nato je ukazal enemu svojih ljudi, naj skoči po vodo, ter dodal nekaj besed, ki jih nisem razumel.

Mož se je kmalu vrnil. Abbe Benoit mu je ukazal, naj se umakne s tovariši vred; nato je omočil deklici ustnice in ji oškropil obraz. Čudil sem se njegovi naglici; a kmalu sem opazil, da se soba polni z dimom. Ko sem stopil k vratom, sem zagledal na koncu hodnika rdeči odsev ognja ter začul v dalji bobnenje rušečega se kamena in tramovja. Zdal sem razumel, zakaj se župniku tolikanj mudi.

"Zanesimo jo venka," sem rekel z davečim se glasom. "Tu se ne bo nikoli osvestila. Zadržila jo bo, če je ne spravimo na sveži zrak."

Val gostega dima, ki se je pripodil po hodniku, je potrdil moje besede.

"Prav imate," je počasi dejal svečenik. "Tudi jaz mislim tako... toda..."

"Toda kaj?" sem vzkliknil. "Vsak trenutek zamude nas utegne pogubiti!"

"Ali ste poslali sla v Cahors?"

"Da," sem odvrnil. "Ali je markiz že tu?"

"Ni ga še; in znate, gospod vikont—jaz imam samo to štiri ljudi s seboj," je dodal. "Če bi jih bil zbiral več, bi bil prišel prekasno. Samo s to peščico pa ne vem kod ne kam. Polovica ubogih podivjancev, ki so zagrešili grozodejstvo, je od pijanosti vsa iz uma. Ostali me ne poznajo..."

"Jaz pa sem mislil... mislil sem, da je že vse pri kraju," sem vzkliknil osuplo.

"Ne," je odvrnil z resnobnim glasom. "Sele po dolgem prerakanju so nas pustili noter. Midva z Butonom sva člana komiteta. Toda če vidijo vas in posebno še gospodično de Saint-Alais... ne vem; prijatelj, česa so zmogli."

"Ali za Boga!" sem vzkliknil. "Menda se vendar ne bodo predzrili..."

"Ne, gospod, ne bodo se drznili, nič se ne boje!"

Buton je stopil iz dima z rokavi zavihanimi do komolcev, držeč v kosmatih rokah težek železen drog.

"Toda nekaj boste morali storiti," je rekel. "Kaj pa?"

"Prijeti si trobojno kokardo. Potem se vas ne bo nihče upal dotakniti."

Te besede je izrekel s prostodušnim ponosom, ki se mi je zdel izprva nerazumljiv. Dandanes ga razumem. Drugi dan ni bilo to več uganka zame, ampak mogočen čudež, ki ga niti slepec ne bi bil prezrl.

Svečenik je takoj pograbil misel.

"Izvrstno," je dejal. "Buton je pogodil. V tem primeru vas bode spoštovali."

Ne da bi čakal mojega odgovora, si je odpel veliko kokardo, ki jo je nosil na sutani, in mi jo pripel na prsi.

"Dajte mi tudi vi svojo, Buton." Vzel je kovačevo trobojnico, ki je bila vsa prej nego čista, in jo pripel Denizi. "Tako, gospod vikont, odnesite jo zdaj. Brzo, da se ne zadušimo. Midva z Butonom pojdeva naprej, ostali trije pa zadojaj."

Ko sem Denizo vzel na roke, je z vzdihova-

njem in ihtenjem pokazala, da se osvešča; vsi smo kašljali zaradi dima. Ves hodnik ga je bil že poln; če bi bili le še minuto oklevali, ga ne bi bili mogli prekorčiti brez nevarnosti, zakaj lamen je že lizal vrata sosednje sobe in sikal proti nam s svojimi vročimi jeziki. Z mnogimi težavami smo prišli do vnožja stopnice. Ko smo odprli vrata, smo se v neredu ustavili v kuhinji, da bi se oddahnili in si pomeli oči.

Veseli sem bil, da je Deniza skrivala obraz na svojih prsih in ni videla prizora, ki se je ponudil našim očem. Velik ogenj, ki so ga bili podkurili s slanino in gnjatmi, je plapolal na ognjišču; namestu mesa so se pekla ob njem na različnih trupla treh psov ter napajala zrak s smrdom po ožganem mesu. Bili so markizev najljubši psi, ubiti iz gole hudobije. Na kamnitih tleh, pokritih s črepinjami steklenic, se je širilo jezero razlitega vina, iz katerega so nalik otokom štrleli kosi razbitega pohištva in vlomljenih skrinj. Vse, česar uporniki niso mogli odnesti, so uničevali. Pred našimi očmi si je neka ženska polnila predpasnik z velikoga kupa pohojene soli in trije ali štirje neznanci so grabili iz jedilne omare, kar je bilo še v njej. Večina seljakov je bila že zunaj; slišali smo jih, kako so odurno vriskali plamenom in se radovali, kadar se je porušil kak dimnik ali kadar so se razletela stekla kakega okna. Vse, kar jim je padlo živega v roke, so metali v ogenj.

Ko so nas plenilci zagledali, so se umaknili s togoto volkov, ki morajo izpustiti svoj plen. Vest o našem pojavljanju se je morala brž raznesti, zakaj v kratkem času, ki smo ga prebili v kuhinji, je trušč pred gradom ponehal in ko smo stopili skozi vrata, nas je obdala strahotna tišina.

Požar je kakor z dnevno lučjo osvetljeval vrsto pobesnelih ljudi, ki so stali pred nami sredi občega razdejavanja. Dokler smo bili v senci zidu, nas niso vsi videli; toda ko smo napravili nekaj korakov, je bilo zdajci konec grozečega molčanja in množica se je z divjim rjojenjem zagnala proti nam. Ta polnaga bitja z nizkimi čeli in razmršeni grivami, vsa sajasta in oškropljena s krvjo, so bolj nalikovala zverem nego ljudem; in prav kakor zveri so navallili na nas, hlastaje s čeljustmi in tuleč: "Smrt trinogom! Smrt grabeljivcem!" S prasketanjem požara vred je bil krič dovolj strašen, da bi bil preplašil tudi največjega junaka.

Če bi bili moji spremljevalci le za trenutek izgubili prisotnost duha, bi bilo po nas. Toda ostali so trdni in njihov samozavestni nastop je ukrotil množico, ki je renče odstopila. Samo eden se ni umaknil, ampak je skočil proti meni, da bi me sunil z nožem. Tisti mah je Buton po bliskovito zavil svoj železni drog ter ga s krikom: "Spoštujte trobojnico!" podrli na tla in stopil na njegovo truplo.

"Spoštujte trobojnico!" je ponovil z grmečim glasom.

Učinek teh besed je bil čaroben. Množica, ki je bila pred nami, je prhnila nazaj in tisti, ki so stali ob straneh, so bežasto izbuljili oči proti meni.

"Spoštujte trobojnico!" je viknil abbe Benoit in vzdignil roko.

Napravil je znamenje križa. Sto glasov je ponovilo njegov klic; in preden sem utegnil pomisliti kaj se godi, so se ljudje razmaknili na desno in levo.

"Prostor! Spoštovanje trobojnici!" se je razlegalo z vseh strani.

(Dalje prihodnjik.)

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kai

TEŽAVNA REŠITEV

(Nadaljevanje)

Zdajci se odpro samostanska vrata, in Danica mu pride naproti. Kako je lepa! Okoli visokega belega čela se ji vijo izpod rdeče čepice temni lasje, kriti z belim ovčjem; v temnožoltastem obličju sijajo zardela lica in milo razvevata usteca, in oči, te žarotemne oči se svetijo kakor sen sladke pomladne noči in se zatope v oči mladeničev.

"Hvala ti, da si prišel, Grgur moj!"

Podaj ji vesel roko: "Klicala si me, eva me! Česa želiš, milica moja?"

"Danes še moram v gore. Bogdan je ostavil očeta. Meni mre srce po njem! Pojdi in čuvaj ga! Bog zna, ali nama ne bo v korist, če mu ohranimo življenje in—svobodo!"

Mladenč dvigne glavo: "Dana, nemogoče je, kar zahtevaš!"

"Tebi ni nemogoče!" reče mu ponosno deklica, "ker me ljubiš."

"Da, ljubim te; ali pomisli: moja majka, moja sestra, ako izgubita rednika! In—nočem se bojevati proti zakonu in pravu, ne morem!"

"Saj tega tudi ne bo treba. Samo braniti moraš očeta in ga podpirati! Na večer prejmeš tu pri kalugjerih od mojega strica obleko in živež; vse drugo prepuščaj tebi. Dragi Grgur, idi na pot do najine sreče!—Bog te ohrani in privedi zdravega v moj naročaj! Zaradi matere in sestre ne skrbi, saj sta tudi moji! Pozdravi mi očeta! Sedaj pojdi v samostan, nikdo naj ne sme videti v pogovoru. Zbogom, moj Grgur!"

"Zdravstvuj tudi ti, mila mi Danica!" ji odgovori Grgur in ji stisne roko. "Bog me bo čuval in tvoja molitev!"

Tako se ločita. Danica izpreha bojazen, in vendar jo teži naideja; mladenič pa polni srce ono oživljajoče čustvo, ki se vzbudi po težkem notranjem boju.

Na lahkih pomladanskih ob-

lačkih je prijadralo jasno jutro izza skalnatih vrhov črnogorskega pogorja, ko je korakal Grgur po pečini nasprotnega polotoka proti severni strani. V daljnem krogu se mora plaziti, ako hoče priti do vstašev, zakaj vse obrežje je bližnje višine so že posedli Avstrijci. Samo po divjih razpokah in prepadih tega brega se mu morda posreči, da uteče brez zavre.

Sedaj stoji na vzhodnem klanecu mogočnega gorovja Snežnice in gleda doli na morje. Hladna sapa vlada v teh višinah, in jasno se razpenja nad njimi modro nebo; ob vnožju pa leže v jutranji mračni notranji zalivi kotorski. V polmraku ugleda otočica pri Perastu, severno od njiju, pod višicami in v nebo kipečimi pečnami uzre kalugjerki samostan in južna poslopja risansjska, in če gleda ostreje, zdi se mu, da vidi celo hišo, kjer morda sedaj moli deklica za srečo njegovemu podjetju.

Čim dalje svetlejša je vzhodna stran; ondi se žare snežni vrhovi črnogorskega Lovčena v rožni solnčni svetlobi; napočil je dan.

Grgur si počije in stopa hitro dalje. Le ponekod vidi stezice med pečnami; ali po teh stezah se ne sme potikati; po njih hodi-

Šest načinov, po katerih so burbonci "strimljajali" kongres, pri čemer jim pomaga tudi Narodna načrtna zveza. Pa so rekli, da je delavstvo "smagalo" sadno jesen... Dokler si delovno ljudstvo ne ustanovi in zgradi močne stranke, bo še jahala reakcija...

jo stražniki. Urno se plazi po velikanskih pečinah. Krijejo ga stene, po tri, štiri metre visoke, ki so zgrajene kakor stopnice za orjake druga vrh druge.

Vse je mirno pod njim in okoli njega; zakaj oni del gorovja je najpustejši in na vseh straneh obkrojen po golih gorah.

Na vrhu večkrat ugleda straže. Tedaj leže za steno in čaka, dokler ne odidejo. Nekoč se mu stražniki toliko približajo, da bi umel vsako besedo, ako bi poznal njih jezik. Tesno se pristisne k steni—in vedno se bližajo glasovi. Ravno nad sabo začuje sedaj korak vojakov; razsuto kamenje se vali čez eno v prepado... Ako ga najdejo, izgubljen je, dasi nima orožja pri sebi...

Na srečo odidejo vojaki, kakor so prišli; videli ga niso. Grgur si oddahne in gre za nekoliko časa zopet na pot.

Tako pripe med strmimi vdrtinami in zijočimi prepadi, med stražami in vojaškimi postajami na višine nad Unirinami, katere so posedli lovci. Ravno zahaja solnce. Ali kako pride na drugo stran, da ga ne zasačijo?

Težko se vije med velikanskimi skalami in nizkim, a gostim bukovjem severne plati Vele bukve, gore nad trinajsto metrov visoke. Njene divje razpokline, globoke drage in jame so polne snega, v katerem se pogreza, da se mu čisto zdi, kakor bi moral poginiti v ledenem grobu.

Proti večeru pride v dolino, obkrojeno z visokimi gredami golih strma. Tu mora pričakati noči, zakaj varno ni, tudi v

mraku ne, preteči dolino, po kateri vodi pot obilim stražam.

Ko se stemni, poskakuje od pečine do pečine, od grma do grma. Kolikokrat mora obležati in slušati, predno se upa iz zavetja!

Ali končno obkroži unirinsko dolino in krene v temni noči proti vzhodnemu kraju Pažuna. Tukaj uzre stražna ognjišča vstašev za visokimi grmadami nabranega kamenja. Po neizrečenih hukah, katere mu povzroča težavno zemljišče, pride do višin, katere še branijo vstaši.

Skrayne straže ga primejo.

"Dajte mi orožja, želimo biti z vami!" reče na kratko, ko ga privedo do prve čete.

"Kdo si? Zakaj prihajaš šele danes?" ga vprašajo.

MEN - WOMEN

Matrons

Janitors

Janitresses

Window Washers

Restaurant Hands

WESTERN

ELECTRIC

KUHARSKA KNJIGA:
Recipes of All Nations
RECEPTI VSEH NARODOV
NOVA IZDAJA
STANE SEDAJ **\$3.00**

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka del posebnost v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York 11, N. Y.

"Ker preti sedaj največja nevarnost," odgovori Grgur. "Ali povejte mi, kje je vaš vodja?"

"Naš vodja? Vodimo se sami... Tam na oni glavi ti biva Risto Medun s svojci; le-ta misli, da nam zapoveduje. Pojdi k njemu!"

(Dalje prihodnjik.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Razni mali oglasi

Hotelske služkinje

in čistilke

STALNO DELO

DOBRE DELOVNE OKOLIŠČINE

"Full" ali "part time," kakor želite.

\$92.00 na mesec. Oglasite se

EDGEWATER BEACH HOTEL

v uposlovalnem uradu

5357 Sheridan Road

"HEADERMEN"

Mašinistem masine operatorje, moške in ženske. Težake, čistilce in splošna dela.

BOSS BOLT & NUT CO.

3403 W. 47th Street

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k oni naročnici. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali družino \$6.00 na eno leto naročino. Če va člani še plačajo pri anketu \$1.30 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.50	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.80	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$8.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Nazov _____

Ustavite tednik in ga priplajte k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO ŽENSKO za kuhanje in druga dela. Sprejemamo tudi dve sestri ali mater in hčer. Dobra plača. Privatno stanovanje na Lake in Glencoe. Kličite Humboldt 4411 in vprašajte za H. Loeff.

\$50.00 ZASTONJ

Ako mi poveste nekoga, ki ima dobro karo na prodaj. Ali pa jaz kupim vašo karo in vam dam \$50.00 v gotovini.

PHONE SEELEY 0607

Po 6. uri P. M. pa JUNiper 7810

RAD BI DOBREGA SOSEDA v Floral Cityju, Fla. Dobra klima in dohodki od sadja, zelenjave, kokos, dobra pot blizu mesta in jezera. Vraten 10 akrov kos zemlje \$650. Mr. Rice, 6845 Peoria—HUD 2919.

"BUS BOYS AND HOUSEMEN"

STALNO DELO

DOBRO DELOVNO STANJE

Dobra plača—pridite še danes!

Oglasite se

Edgewater Beach

Hotel

v uposlovalnem uradu

5357 Sheridan Road

NA PRODAJ JE

dobro idoča čistilnica in pravilnica čevljev. Najemina samo \$50.00 mesečno. Proda se po zmerni ceni.

PARIS CLEANERS

4835 N. Damen Ave.

Phone Longbeach 8786

HIŠNIK "JANITOR"

More biti izkušen za hotelsko delo. Stalna služba—\$80.00 na 400 Malden Avenue.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali želite vsak dan?

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Ženske za čiščenje

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno nujna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street